

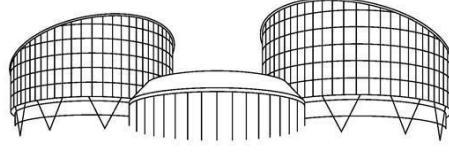
ANDREY RYLKOV VAKFI VE DİĞERLERİ/RUSYA

Başvuru no. 37949/18 ve
diğer 84 başvuru

Çeviri: Elif Deniz Bayram

**Eşit Haklar İçin
Çeviri Serisi**

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANDREY RYLKOV VAKFI VE DİĞERLERİ/RUSYA

(Başvuru no. 37949/18 ve diğer 84 başvuru- ekteki listeye bakınız)

KARAR

Madde 11 (Madde 10 ışığında okunmalıdır) • Örgütlenme özgürlüğü • Başvuran STÖ'lerin "istenmeyen" "hukuka uygun" değildir olarak nitelendirilmesi , öngörülemez ve keyfi olarak tanımlanması • Hukuki belirsizlik • Yabancı veya uluslararası sivil toplum STÖ'lerin faaliyetlerinin "istenmeyen" olarak sınıflandırılması için açık kriterlerin olmaması ve kötüye kullanımına karşı yeterli güvencelerin bulunmaması • İç hukukta, nitelendirme kararını veya bu nitelendirmenin gerekçelerini bildirme zorunluluğunun olmaması • Bir örgütün, faaliyetlerine yönelik yasaklamaların otomatik olarak devreye girmesinden önce, bulgulara veya değerlendirmenin sonucuna itiraz edememesi • İç mahkemelerin, maddi konuları titizlikle incelememesi ve karşıt çıkarları dengelememesi • Yargı denetiminin prosedürel bir formaliteye dönüşmesi

Madde 10 ve Madde 11 • İfade özgürlüğü • Örgütlenme özgürlüğü • Geriye kalan başvuruların "istenmeyen" örgütlerin faaliyetlerine "katılım" nedeniyle haksız yere kovuşturulması ve mahkûm edilmesi • "Kanun kalitesi" gerekliliğinin karşılanmaması • Başvuranların davranışlarını kovuşturulabilir olarak sınıflandırmak için açık kriterlerin yokluğu • İç mahkemelerin, ilgili ve yeterli gerekçeler sunamaması • İlgili kanunun öngörülemez bir şekilde geriye dönük olarak uygulanması ve başvuruların gelecekteki nitelendirmeleri öngörmelerini imkânsız ve mantıksız bir yük haline getirmesi • Orantısız bir "caydırıcı etki" • Başvuranların yalnızca biçimsel gerekçelerle cezalandırılması

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme'yi bağlamaz

STRAZBURG

18 Haziran 2024

İşbu karar Sözleşme 'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

Andrey Rylkov Vakfı ve Diğerleri/ Rusya davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Bölüm), aşağıdaki üyelerden oluşan bir Daire olarak toplanarak:

Pere Pastor Vilanova, Başkan,
Jolien Schukking,
Georgios A. Serghides, Darian Pavli,
Ioannis Ktistakis, Andreas Zünd,
Diana Kovatcheva, yargıçlar,
ve Olga Chernishova, Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı,

Göz önünde bulundurarak:

Ekte listelenen tarihlerde bireysel başvuranlar ve başvuran örgütler ("başvuranlar") tarafından İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Rusya Federasyonu aleyhine Mahkeme'ye yapılan seksen beş başvuruyu (Ek'teki başvuru numaralarına bakınız);

Rus Hükümeti'ne ("Hükümet"), sivil toplum örgütlerinin "istenmeyen" olarak tanımlanması ve bu tür örgütlerin faaliyetlerine katılmaları nedeniyle kovuşturulmalarına ilişkin şikayetleri bildirmesi ve başvuruların geri kalanını kabul edilemez ilan edilmesi kararını;

Başvuranlar tarafından sunulan gözlemlerini;

Ukrayna Hükümeti tarafından 44688/21 sayılı başvuruda ve Çek Hükümeti tarafından 32572/23 sayılı başvuruda sunulan görüşleri;

Bölüm Başkanı'nın, Mahkeme İçtüzüğü'nün 29 § 2. maddesini kıyasen uygulayarak, Mahkeme'nin seçilmiş yargıçlarından birini ad hoc yargıç olarak atama kararını (bkz. Kutayev / Rusya, no. 17912/15, §§ 5-8, 24 Ocak 2023);

28 Mayıs 2024 tarihinde yapılan kapalı müzakereler sonrasında, aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Dava, Rus makamlarının başvuran dört sivil toplum örgütünün "istenmeyen" olarak tanımlanması ve başvuranların "istenmeyen" örgütlerin faaliyetlerine katıldıkları gerekçesiyle kovuşturmaya tabi tutulmasıyla ilgilidir.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

OLAYLAR

I. "İSTENMEYEN ÖRGÜTLERİN" YASAL DÜZENLEMESİ

1.

2. 2015 yılında Rus mevzuatı yeni bir "istenmeyen örgütler" kategorisi oluşturmuştur (bkz. aşağıdaki 56. paragraf). Değişiklikler, Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı ile istişare edilmesi üzerine, Rusya Federasyonu Başsavcılığı'na ("RFB") Rus olmayan veya uluslararası herhangi bir sivil toplum örgütünü (STÖ) "istenmeyen" olarak belirleme yetkisi vermiştir. Bu tanımlama, söz konusu örgütün Rusya'nın anayasal düzeninin temellerini, savunma kabiliyetlerini veya ulusal güvenliğini zayıflattığının belirlenmesi halinde geçerlidir.

3. Bu tanımlamanın ardından, "istenmeyen örgütün" Rusya'da ofis açması veya projeler yürütmesi, Rus bankalarında hesap kullanması ya da medya veya internet aracılığıyla herhangi bir içerik yayması kanunen yasaklanır. Örgütün internet sitesi Rusya içinde erişime kapatılacaktır. 2021 yılından bu yana, Rus vatandaşlarının Rusya dışında ikamet etseler dahi "istenmeyen bir örgütün " faaliyetlerine katılmalarını yasaklayan ek bir kısıtlama getirilmiştir (bkz. aşağıdaki 57. paragraf).

4. Bu kısıtlamalara uyulmaması idari ve cezai yükümlülükler doğurur (bkz. aşağıdaki 60 ve 61. paragraflar). "İstenmeyen bir örgütün" faaliyetlerine ilk kez katılma suçu, İdari Suçlar Kanunu'nun ("İSK") 20.33 maddesi uyarınca para cezası ile cezalandırılır. Mükerrer suçlular ve "istenmeyen bir örgütün" için bağış toplama faaliyetlerinde bulunan ya da bu tür operasyonları organize eden bireyler, para cezaları, zorunlu çalışma ve hapis cezası gibi çeşitli cezaî yaptırımlarla karşı karşıya kalabilirler.

5. "İstenmeyen örgütlerin " sicilini tutma yetkisi Adalet Bakanlığı'na aittir. Bakanlığın internet sitesinde yayınlanan istenmeyen örgütler listesi, 15 Nisan 2024 tarihi itibarıyla, aşağıdaki türlerde 150'den fazla örgütü içermektedir: İnsan hakları örgütlerinin büyük uluslararası finansörleri (Açık Toplum Vakfı¹, Avrupa

¹Open Society Foundation (Çevirmen notu)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

Demokrasi Vakfı², Ulusal Demokrasi Vakfı³, GlobalGiving), insan hakları örgütleri (Uluslararası Şeffaflık Örgütü⁴, Avrupa Demokratik Seçimler Platformu⁵, CEELI Enstitüsü, Agora-Law Sofia Vakfı), düşünce örgütleri (Chatham House, Macdonald-Laurier Enstitüsü, Woodrow Wilson Uluslararası Akademisyenler Merkezi⁶), inanç örgütleri (Falun Dafa, New Generation Church, Jehovah's Witnesses), öğrenci ve akademik değişim örgütleri (Central European University, Deutsch-Russischer Austausch, Bard College, Brīvā Universitāte), Rusça yayın yapan medya örgütleri Özgür Avrupa Radyosu/Özgürlük Radyosu⁷, Medusa, Project Media, The Insider, iStories, Novaja Gazeta-Europe, TV Rain), çevre koruma örgütleri (Dünyayı Koruma Vakfı⁸, Greenpeace) ve sendikalar (Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu⁹).

I. İSTENMEYEN OLARAK BELİRLENEN BAŞVURU SAHİBİ ÖRGÜTLER

A. Özgür Rusya Vakfı (başvuru no. 26953/21)

6. Başvuru sahibi örgüt olan Özgür Rusya Vakfı¹⁰, 2014 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Delaware eyaletinde kurulmuş, Washington DC, Kiev ve Tiflis'te ofisleri bulunan, kâr amacı gütmeyen, sermayesi bölünmemiş şirkettir. Özgür Rusya Vakfı "ABD'li politika yapımcıları Rusya'daki olaylar hakkında gerçek zamanlı olarak bilgilendirmekte ve ABD'de Rusya'ya yönelik etkili ve sürdürülebilir bir politika oluşturulmasını desteklemektedir". Vakıf aynı zamanda Rus diasporasına da yardım etmekte ve özellikle "siyasi ve ekonomik durumdaki ciddi kötüleşme nedeniyle yakın zamanda Rusya'yı terk etmiş olanlara" odaklanmaktadır.

7. 27 Haziran 2019 tarihinde RFB, Özgür Rusya Vakfı'nı, özellikle Vakfın yönetim kurulunda ABD Dışişleri Bakanlığı ve USAID'in eski çalışanlarının yer alması nedeniyle "istenmeyen örgüt " olarak tanımlamıştır. Vakfın, Rusya'nın içişlerine karıştığı, liderlerini itibarsızlaştırdığı ve hükümet değişikliğine duyulan ihtiyaç konusunda kamuoyunu etkilediği, bunlar arasında "renkli devrimler" de dahil olmak üzere çeşitli yollarla bu değişimi teşvik ettiği de düşünülmüştür. Bu amaçlar doğrultusunda, Vakıf uzmanları Rusya'ya yönelik yaptırımları haklı çıkarmak ve Rusya karşıtı söylemi artırmak için analitik raporlar hazırlamıştır. Bu

²European Endowment for Democracy (ç.n.)

³National Endowment for Democracy (ç.n.)

⁴Transparency International (ç.n.)

⁵European Platform for Democratic Elections (ç.n.)

⁶Woodrow Wilson International Center for Scholars(ç.n.)

⁷Radio Liberty/Radio Free Europe (ç.n.)

⁸World Wide Fund for Nature (ç.n.)

⁹International Transport Workers' Federation (ç.n.)

¹⁰Free Russia Foundation (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

raporlarda Rusya'nın ABD ve müttefiklerine yönelik siber saldırıları vurgulanmış, Rusya-AB ortak projeleri hedef alınmış, Rusya'nın sosyo-ekonomik gelişimi eleştirilmiş ve Rus liderliğinin organize suçlarla olan bağlantıları ifşa edilmiştir. Vakıf, bir başka "istenmeyen örgüt " olan Ulusal Demokrasi Vakfı ile ortaklaşa olarak Rusya'daki demokrasi hareketini ve sivil girişimleri destekleyen tartışmalara ev sahipliği yapmıştır. Bununla birlikte, Vakıf Kırım'daki insan hakları ihlallerini protesto etmiş ve Rus hükümeti üzerine daha fazla baskı yapılması hakkında çağrıda bulunmuştur. Raporlar Rusya'yı siyasi ve askeri caydırıcılık gerektiren saldırgan bir devlet olarak tasvir etmiştir. Vakfın Gürcistan ve Ukrayna'daki girişimleri Rus etkisine karşı muhalefeti güçlendirmeyi amaçlamış ve protestolar için eylemcileri eğitmiştir. Vakıf, Rusya'nın anayasal düzenini ve ulusal güvenliğini tehlikeye attığı düşünülen Kremlin'in Siyasi Mahkumlarının Serbest Bırakılması için bir Koalisyon başlatmıştır.

8. Vakıf, 25 Eylül 2019 tarihinde, kararın önceden bildirilmemesi ve açıklama yapma fırsatının verilmemesine ilişkin itirazlarını dile getirerek, bu tanımlamanın adli incelemesi için başvuruda bulunmuştur. Vakıf ne kendisinin ne de personelinin Rusya'da veya diğer devletlerde yasadışı faaliyetlerde bulunmadığını ve herhangi bir kovuşturmayla uğramadığını veya uyarı almadığını vurgulamıştır. Yasanın, bir örgütü "istenmeyen" olarak nitelendirmek için şeffaf ve öngörülebilir kriterler oluşturmada başarısız olduğunu altını çizen Vakıf, RFB'nin kararının makul bir gerekçeden yoksun olduğunu ileri sürmüştür.

9. 25 Aralık 2019 tarihinde Moskova'daki Tversyokoy Bölge Mahkemesi şikayeti reddetmiştir. Savcının kararının açılış bölümlerini yineledi ve kararın " yeterince gerekçelendirilmiş" olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, 29 Mayıs 2019 tarihli Federal Güvenlik Servisi'nin (FSB) bir raporuna atıfta bulunmuştur; bu rapor, Vakfın faaliyetlerinin "Rusya'nın anayasal düzeninin ve ulusal güvenliğinin temellerine tehdit oluşturduğunu" sonucuna varıyordu. Nihayetinde mahkeme, Vakfın "demokratik muhalefeti" açıkça destekleyerek ve 2018 başkanlık seçim kampanyası sırasında "görevdeki Başkanın konumunu zayıflatmayı" amaçlayan analitik raporlar yayınlarak Rusya'da siyasi faaliyetlerde bulunduğunu tespit etmiştir.

10. Bölge Mahkemesi duruşmaları sırasında Dışişleri Bakanlığı'ndan RFB'ye Vakıf hakkında gönderilen 24 Mayıs 2019 tarihli bir mektup sunulmuş ancak kararda bahsedilmemiştir. Mektupta, Vakıf, ABD'de Rusya'ya karşı "açıkça yıkıcı faaliyetler" yürüten "Rusfobik bir platform" olarak nitelendirilmiştir. Bakanlık, Vakfın faaliyetlerini Rusya'nın anayasal düzenine, savunmasına veya güvenliğine yönelik bir tehdit olarak nitelendirmek için kapsamlı bilgiye sahip olmadığını kabul etmiştir. Bununla birlikte, "diğer yetkili makamların bu tür bilgilere sahip olması halinde" Vakfın istenmeyen örgütler listesine dahil edilmesine itiraz etmediğini ifade etmiştir.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

11. Vakıf, temyiz başvurusunda, öncelikle, istenmeyen örgüt olarak belirlenmesinde usul ihlali yapıldığını belirtmiştir. Yukarıdaki bahsi geçen mektup, "yetkili dış politika organının" (bkz. yukarıdaki 2. paragraf) bu tanımlamayı gerektirecek yeterli bilgiye sahip olmadığını ileri sürmüştür.

12. 22 Temmuz 2020 tarihinde Moskova Şehir Mahkemesi, Bölge Mahkemesinin kararını, temyiz argümanlarını ele almadan onamıştır. Müteakip temyiz başvuruları 25 Kasım 2020 tarihinde İkinci Temyiz Mahkemesi ve 19 Şubat 2021 tarihinde Rusya Yüksek Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

B. Ukrayna Dünya Kongresi ve Vinnik (başvuru no. 44688/21)

13. Başvuru sahibi örgüt, Ukrayna Dünya Kongresi¹¹, merkezi Kanada'nın Toronto kentinde bulunan ve Kiev, Brüksel ve New York'ta temsilcilikleri bulunan, kâr amacı gütmeyen bir örgüttür. Yurtdışındaki Ukrayna toplulukları için en büyük uluslararası koordinasyon organı olarak, küresel dayanışmayı teşvik etmek ve Ukrayna çıkarlarını temsil etmek için çalışmaktadır. Otuzdan fazla üye örgütten oluşan bir ağ oluşturarak Ukrayna mirasını destekleyen ve Ukrayna'nın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve refahını savunan bir yapı geliştirir. 2003 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından özel danışmanlık statüsü verilmiş ve 2018 yılında Avrupa Konseyi nezdinde bir sivil toplum örgütü olarak katılımcı statüsü kazanmıştır.

14. Başvuran, Bay Vinnik, başvuru sahibi örgütün Bölge Başkan Yardımcısı ve Rusya'daki yasal temsilcisidir.

15. 24 Kasım 2010 ve 18 Mayıs 2012 tarihlerinde Rusya Yüksek Mahkemesi, Rusya'daki Ukraynalıların iki ana koordinasyon organı olan Rusya'daki Federal Ulusal Ukraynalılar Kültürel Özerkliği ile Rusya Ukraynalılar Birliği'ni feshetmiştir. 2013 yılında Adalet Bakanlığı, Rusya'da kurulması planlanan Ukrayna Kongresi adlı bir örgütün kaydı için yapılan başvuruları, görünüşte teknik nedenlerle iki kez reddetmiştir. 23 Mart 2014'te, başvuran örgütün Kanadalı Başkan Yardımcısı, Kırım'ın hukuka aykırı işgali nedeniyle Kanada'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara misilleme olarak Rusya'ya girişten men edilmiştir. 31 Temmuz 2018 ile 24 Ekim 2019 tarihleri arasında Adalet Bakanlığı, Ukrayna Dünya Kongresi'nin Rusya'daki bir üye örgütü için Bay Vinnik tarafından yapılan kayıt başvurularını altı ayrı kez reddetmiştir.

¹¹ Ukrainian World Congress (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

16. 11 Temmuz 2019'da RFB, başvuran örgütü bir dizi iddia edilen "Rusya karşıtı faaliyet" nedeniyle istenmeyen bir örgüt olarak ilan etmiştir. Bu faaliyetler arasında; Rusya'da hükümet değişikliği savunuculuğu ve Kırım'ın Ukrayna'ya geri verilmesi, Ukrayna'ya ölümcül silahlar sağlanması ve Rusya'ya karşı yaptırımların güçlendirilmesi çağrıları, Rusya ve Ukrayna'nın ortak tarihinin yeniden gözden geçirilmesi, Ukrayna'da Ortodoksluğun zayıflatılması, Kuzey Akım 2 boru hattı inşaatının durdurulması ve Ukrayna'nın kültürel alanında Rus dilinin kullanımının sınırlandırılması yer almaktadır. Örgüt, bu girişimleri örgüt başkanının ziyaretleri sırasında tartışmalar başlatmak, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası forumlarda konuşmalar yapmak, FIFA Dünya Kupası sırasında "Putin'e Kırmızı Kart" gibi Rusya karşıtı kampanyalar düzenlemek, diğer istenmeyen örgütlerle ortaklık yapmak ve ilgili örgütler aracılığıyla Kırım'ın geri verilmesi gibi tartışmalı fikirleri teşvik etmek gibi çeşitli yollarla ilerletmekle suçlanmıştır.

17. Başvuran örgüt, Bay Vinnik tarafından temsil edilen, barışçıl ve yasal faaliyetlerinin, açıklamalarının veya çalışma yöntemlerinin hiçbirinin Rusya'nın anayasal düzenine veya güvenliğine tehdit oluşturmadığını ileri sürerek bu kararın yargısal olarak gözden geçirilmesini talep etmiştir. Ayrıca, bu kararın, Rus makamlarının Rusya'daki Ukrayna toplumunu bastırma politikasının bir parçası olarak siyasi amaçlı olduğunu belirtmiştir.

18. 11 Mart 2020'de Moskova'daki Tverskoy Bölge Mahkemesi şikayeti reddetmiştir. Mahkeme, örgütün argümanlarına değinmemiş, bunun yerine RFB'nin kararının içeriğini tekrarlayarak kararın yasal ve yeterince gerekçelendirilmiş olduğunu belirtmiştir. 22 Temmuz 2020'de Moskova Şehir Mahkemesi temyiz başvurusunu reddetmiştir. Kesin karar, 12 Mayıs 2021'de Rusya Yüksek Mahkemesi tarafından verilmiştir.

19. Buna paralel olarak, Bay Vinnik hakkında İSK'nin 20.33 maddesi uyarınca idari suç soruşturması yürütülmüştür.

20. Omsk'taki Pervomayskiy Gezici Mahkeme Sulh Hakimi¹², 10 Eylül 2020 tarihli bir kararla, istenmeyen bir örgütü mahkemede temsil ettiği, faaliyetlerini yerel örgütlerle görüştüğü ve örgütün yönetimiyle temaslarını sürdürdüğü için kendisine 5.000 Rus Rublesi (RUB) para cezası vermiştir. 12 Ekim 2020 tarihinde

¹² Gezici mahkeme sistemi, İngiltere'de geliştirilen ve adaletin daha hızlı, etkili bir şekilde sağlanmasını amaçlayan bir uygulamadır. Bu sistemde mahkemeler, sabit bir duruşma salonu yerine dava veya olayın meydana geldiği yerlere gitmektedir. Tek hâkimle yürütülen duruşmalar, olay yerine en yakın yerde gerçekleştirilir ve deliller hâkim davaya başlamadan önce hazırlanarak sunulur. Böylece, olay mahallindeki şartlar daha iyi gözlemlenebilir, tanıkların ifadeleri olay yerine daha yakın bir zamanda ve mekânda alınarak yargı süreci hızlandırılabilir. Gezici mahkemeler, özellikle hızlı karar verilmesi gereken durumlarda avantaj sağlar ve kararlar daha yerinde ve gerçekçi olabilir. Ancak bu kararların temyizi mümkün olup, itirazlar istinaf mahkemesine yapılabilir. Detaylı bilgi ve kaynak için bakınız: Gözübüyük, A. P. (2011). BUCAK MAHKEMELERİ VEYA GEZİCİ MAHKEMELER. İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 3(1), 16-17. (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

Pervomayskiy Bölge Mahkemesi Bay Vinnik'in kendi mahkumiyetine karşı yaptığı temyiz başvurusunu reddetmiş.

21. 3 Eylül 2021 tarihli bir kararla, 5 Ekim 2021 tarihinde temyizde onaylanan aynı gezici mahkemenin Sulh hakimi, polisin Ukrayna Dünya Kongresi'nin internet sitesine erişerek Bay Vinnik'in Kongre'nin Bölgesel Başkan Yardımcısı olarak listelendiğini ve Kongre'nin faaliyetleriyle ilgili video görüşmelerine katıldığını belgeleyebilmesi nedeniyle kendisine 7.000 RUB para cezası vermiştir.

C. Avrupa Konseyi Siyasi Araştırmalar Okulları Derneği) (başvuru no. 53201/22)

22. Başvuran dernek, ağırlıklı olarak Güney ve Doğu Avrupa'da bulunan yirmi bir siyasi araştırma okulunu bir araya getiren bir dernektir ve 2008 yılında Strazburg'da Fransız hukuku altında kâr amacı gütmeyen bir dernek olarak kurulmuştur. Tüzüğüne göre, başvuran derneğin amacı demokrasiyi, insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü teşvik etmektir ve kâr elde etme, siyasi veya dini bir amacı yoktur (Madde 2.)

23. 22 Aralık 2020 tarihinde RFB, başvuran derneği istenmeyen olarak belirlemiştir. Adalet Bakanlığı kararı 25 Aralık 2020 tarihinde çevrimiçi olarak yayınlamıştır. Başvuran dernek, RFB'nin kararının bir kopyasını ancak adli inceleme işlemlerini başlattıktan sonra almıştır.

24. RFB'nin kararı, başvuran derneğin Rus üyesi olan Moskova Siyasi Araştırmalar Okulu'nun yabancı ajanlar siciline dahil edilmesine atıfta bulunmuştur. Kararda ayrıca, başvuran derneğin ifade ve medya özgürlüğü, hukukun üstünlüğü ve sivil toplum konularında seminerler düzenlediği ve bu seminerlerde "Rusya Federasyonu'nun iç ve dış politikasının eleştirel bir şekilde tartışıldığı" belirtilmiştir. Bunlar arasında Rusya'nın Kırım'daki varlığının "işgal" ve "saldırganlık" olarak nitelendirilmesi de vardır. Karara göre, "Çeçenistan'ın Rusya Federasyonu'ndan ayrılması önerilmiştir". Kararda, seminerlerden birinde Prag Sivil Toplum Merkezi'nin bir üyesi tarafından ifade edilen protestolara destek eleştirilmiştir. Kararda ayrıca, başvuran derneğin seminerlerine katılanların, izinsiz eylemlere katılmaktan mahkum edilmelerine atıfta

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

bulunulmuştur. Kararda, başvuran derneğin Rusya'da "istenmeyen" ilan edilen diğer örgütler tarafından finanse edildiği iddia edilmiştir. Başvuran derneğin, Rusya'nın iç işlerine müdahale ettiği ve mezunlarının "Avrupa demokrasi modelini" savunması nedeniyle Rus anayasal düzenine tehdit oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

25. Dışişleri Bakanlığı'nın yine adli inceleme süreci sırasında alınan muvafakati, istenmeyen olarak nitelendirmenin Rusya Federasyonu'nun dış politika hedefleriyle çelişmeyeceğine dair bir ifadeyle sınırlandırılmıştır.

26. Kararın yayınlanmasının ardından, Rus telekomünikasyon düzenleyicisi, başvuran derneğin internet sitesine Rusya'dan erişimi engellemiş ve ancak başarisiz olsa da Twitter'dan hesabını kapatmasını talep etmiştir.

27. 14 Temmuz 2021 tarihinde Moskova Tverskoy Bölge Mahkemesi, adli inceleme başvurusunu reddetmiştir. Kararda, Moskova Siyasi Araştırmalar Okulu'nun "yabancı ajan" olarak listelenmesine ve başvuran derneğin diğer istenmeyen örgütler tarafından finanse edilmesine atıfta bulunulmuştur. Bölge Mahkemesi ayrıca Prag Sivil Toplum Merkezi'nin bir üyesinin Rusya, Ermenistan, Gürcistan ve Ukrayna'daki protestoları öven müdahalesine dikkat çekmiştir. Bölge Mahkemesi buradan yola çıkarak başvuran derneğin protestoları teşvik ettiği ve gösteri hakkında olan düzenlemeleri ihlal etmek ve polis memurlarına direnmek amacıyla eylemcileri eğittiği kanısına varmıştır. Çeçenistan'ın Rusya Federasyonu'ndan ayrılmasına yönelik yapıldığı iddia edilen çağrıdan da bahsedilmiş, ancak bu çağrıyı kimin, ne zaman ve hangi sıfatla yaptığı belirtilmemiştir.

28. Aralık 2021 tarihinde Moskova Şehir Mahkemesi temyiz başvurusunu reddetmiştir. Kesin karar 6 Temmuz 2022 tarihinde Rusya Yüksek Mahkemesi tarafından verilmiştir.

D. Společnost svobody informace, z.s. (başvuru no. 32572/23)

29. Başvuran dernek olan Bilgi Özgürlüğü Derneği¹³, şeffaflığı teşvik etmek ve kamu yararına bilgiye erişimi sağlamak amacıyla Çek Cumhuriyeti yasalarına göre kayıtlı kar amacı gütmeyen bir dernektir.

¹³ Society for the Freedom of Information (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

30. 26 Haziran 2021 tarihinde RFB, başvuran derneği istenmeyen örgüt olarak ilan etmiştir. Adalet Bakanlığı kararı 9 Temmuz 2021 tarihinde çevrim içi olarak yayınlamıştır. Başvuran dernek, RFB'nin karar metnine ancak adli inceleme işlemlerini başlattıktan sonra erişebilmiştir.

31. Kararda, başvuran derneğin, Ulusal Demokrasi Vakfı (National Endowment for Democracy) ve Açık Toplum Vakfı (Open Society Foundation) da dahil olmak üzere Rusya'da "istenmeyen" olarak nitelendirilen örgütlerden mali destek aldığı iddia edilmiştir. Ayrıca derneğin faaliyetlerini iki Rus örgütü aracılığıyla yürüttüğü iddia edilmiştir: "yabancı ajan" olarak tanımlanan Bilgi Özgürlüğünü Geliştirme Enstitüsü¹⁴ (BÖGE) ve Team 29 olarak bilinen Rus avukatlar ve gazetecilerden oluşan kayıtlı olmayan bir dernek. Karar, BÖGE'nin, hükümet bilgilerine ve Sovyet gizli servislerinin arşivlerine erişimi kolaylaştıran çevrim içi projelerine atıfta bulunmuştur. Bu projeler, yönetim organlarının açıklık derecelendirmesini derlemeyi, Rus mevzuatının eleştirel bir değerlendirmesini sunmayı ve yasal değişiklikler için savunma yapmayı içermektedir. Kararda ayrıca Team 29'un internet sitesinde yer alan bir dizi yayına da dikkat çekilmiştir. Bu yayınlar arasında Devlet Başkanı Putin'in beşinci dönem için aday olmasına izin veren ve evliliği bir erkek ve bir kadın arasındaki birliktelik olarak tanımlayan Rusya Anayasası değişikliklerini eleştiren bir video da yer almaktadır. Diğer yayınlar Anayasa Mahkemesi'nin bu değişiklikleri koşulsuz desteğini eleştirmekte, Rus siyasi partilerinin programlarındaki eksikliğini vurgulamakta ve "yabancı ajan" kısıtlamalarından etkilenen Rus STÖ'lerine rehberlik sağlamaktadır. RFB'nin kararına göre, bu faaliyetler ve yayınlar Rusya'nın siyasi ve adli sistemlerine olan kamu güvenini sarsmış, Devlet yetkililerinin yasal eylemlerine karşı muhalefeti teşvik etmiş, Rus liderliğini itibarsızlaştırmış ve kamuoyunu hükümet değişikliği yönünde etkilemiştir.

32. Başvuran dernek, RFB'nin kararına ilişkin olarak Moskova Tverskoy Bölge Mahkemesi'nde adli inceleme başlatmıştır. 18 Şubat 2022 tarihinde Bölge Mahkemesi, RFB'nin gerekçesini esasen onaylayarak ve başvuran derneğin faaliyetlerinin Rusya'nın ulusal güvenliğine tehdit oluşturduğu sonucuna vararak şikayeti reddetmiştir.

33. Başvuran dernek, ilk derece mahkemesinin söz konusu yayınları ve faaliyetleri Mahkeme içtihadında belirlenen kriterler ışığında değerlendirmedeğini ileri sürerek bu karara itiraz etmiştir. 17 Ağustos 2022 tarihinde Moskova Şehir Mahkemesi temyiz başvurusunu reddetmiştir.

34. Başvuran derneğin hukuka ilişkin diğer temyiz başvuruları, 21 Aralık 2022 tarihinde İstinaf Mahkemesi ve 3 Nisan 2023 tarihinde Rusya Yüksek Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

¹⁴ Institute for the Development of Freedom of Information (ç.n.)

II. "İSTENMEYEN ÖRGÜTLER" İLE BAĞLANTILARI NEDENİYLE MAHKUM EDİLEN BAŞVURU SAHİPLERİ

A. Açık Toplum Vakfı ile bağlantılı olmaktan mahkumiyet

35. 1 Aralık 2015 tarihinde, dünyanın dört bir yanındaki sivil toplum gruplarını destekleyen ABD merkezli bir hibe ağı olan Açık Toplum Vakfı, eski adıyla Açık Toplum Enstitüsü (ATE)¹⁵, ATE Yardım Vakfı ¹⁶ ile birlikte "istenmeyen" olarak belirlenen ilk örgütler arasında yer aldı

36. Başvuru sahibi vakıf, Andrey Rylkov Sağlık Koruma ve Sosyal Adalet Vakfı (başvuru no. 37949/18), insani uyuşturucu politikalarını savunan, stratejik davalar ve zarar azaltma programları yoluyla uyuşturucu kullanıcılarının haklarını ve sağlığını koruyan ve Rusya'da yasak olan replasman tedavisinin kullanımını teşvik eden bir Rus STÖ'dür.

37. 11 Ekim 2017 tarihinde Moskova'da bir savcı, başvuran vakfın internet sitesinde " Tutuklu yargılanma sağlığa zararlı olmamalıdır" başlıklı bir yayına erişmiştir. 25 Haziran 2011 tarihinde yüklenen yayın, o tarihten bu yana değişmeden kalmıştır. Savcı, bahsi geçirilen yayında ATE 'nin internet sitesindeki ATE'nin Yargılama Öncesi Adalet için Küresel Kampanya'sına yönlendiren aktif bir köprü bağlantısının varlığını belgelemiştir. Buna dayanarak, başvuran vakıf, İSK'nin 20.33 maddesi uyarınca, istenmeyen bir örgütün materyallerini yaymakla suçlanmıştır.

38. 13 Kasım 2017 tarihinde Moskova'daki Shchukino Gezici Mahkeme Sulh hakimi başvuran vakfı suçlu bulmuş ve 50.000 RUB para cezasına çarptırmıştır.

39. Başvuran vakıf, temyiz gerekçelerinde söz konusu köprü bağlantısının ATE'nin istenmeyen örgüt ilan edilmesinden dört yıl önce internet sitelerinde yayınlandığını savunmuştur. Sonuç olarak, önemli bir unsur olan kasıt unsuru eksiktir. Ayrıca, hiçbir yasa onları daha önce yayınlanan tüm bilgileri gözden geçirmeyi ve istenmeyen örgüt olarak yeni belirlenmiş örgütlere yapılan atıfları silmeyi zorunlu kılmadığından, gerekli özeni göstermedikleri için sorumlu tutulamazlardır.

¹⁵ Open Society Institute (ç.n.)

¹⁶ Open Assistance Foundation (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

40. 5 Şubat 2018 tarihinde Moskova'daki Khoroshevskiy Bölge Mahkemesi temyiz üzerine kararı onamıştır. Mahkeme, suçun 11 Ekim 2017'de, savcının internet sitesine eriştiği gün gerçekleştiğine ve "bahsi geçen köprü bağlantı ve internet kaynaklarının sınırsız sayıda kullanıcıya serbestçe erişilebilir hale getirilmesinden" oluştuğuna karar vermiştir. Mahkemeye göre, savcının belgeleri bu suçun yeterli delilini teşkil etmektedir.

41. 24 Eylül 2019 tarihinde, bir başka başvuru örgüt olan Altay Bölgesi Genç Gazetecileri ¹⁷ (başvuru no. 34258/20), 1999 yılından bu yana internet sitesinde bulunan ATE'nin internet sitesine sayfasına aktif olmayan bir köprü bağlantı bulundurduğu için aynı şekilde para cezasına çarptırılmıştır (ayrıntılar için Ek'e bakınız).

B. Açık Rusya ile bağlantılı olmaktan mahkumiyet

42. Açık Rusya, Bay Mikhail Khodorkovskiy tarafından demokrasi ve insan haklarını desteklemek amacıyla kurulan çeşitli örgütler tarafından paylaşılan bir isimdir. İlk örgüt 2001'den 2006'ya kadar varlığını sürdürmüştür. Rus yetkililer banka hesaplarını dondurunca kapatılmıştır.

43. 12 Kasım 2016'da Örgüt, Finlandiya'nın Helsinki şehrinde düzenlenen açılış konferansında manifesto ve tüzüğün kabul edildiği açılış konferansında, Açık Rusya kamusal ağ hareketi¹⁸olarak yeniden başlatıldı. Tüzüğe göre Açık Rusya hareketi "faaliyetlerini Rusya Federasyonu topraklarında Rusya Anayasası ve yürürlükteki Rus mevzuatına uygun olarak yürütür" (bölüm 1.2) ve yönetim organının daimi merkezi Moskova'dadır (bölüm 1.6). Harekete katılım, hareketin hedeflerini destekleyen yetişkin Rus vatandaşlarına açıktır (bölüm 6.2).

44. 26 Nisan 2017 tarihinde RFB, istenmeyen örgütler listesine "Açık Rusya Sivil Hareketi, Açık Rusya (Açık Rusya Kamu Ağı Hareketi) (Büyük Britanya)" ve "OR (Otkrytaya Rossiya) (Büyük Britanya)" olarak tanımlanan iki örgütü ekleyerek listeyi genişletmiştir

45. Aynı gün RFB sözcüsü Ekho Moskvyy medya örgütüne verdiği demeçte, "önlemlerin yalnızca [Büyük] Britanya'da kayıtlı örgütleri hedef aldığını" ve RFB'nin "Rusya Kamu Ağı Hareketi Açık Rusya'nın faaliyetleriyle ilgili herhangi bir sorunu olmadığını" belirtmiştir.

¹⁷ Young Journalists of the Altay Region (ç.n.)

¹⁸ Общественное сетевое движение Открытая Россия (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

46. Bireysel başvuru sahiplerinin çoğunluğu, Rusya'daki Açık Rusya Hareketi'ne katıldıkları için yargılanmış ve mahkum edilmişlerdir. Davalarının ayrıntıları Ek'te özetlenmiştir.

47. En büyük tek mahkumiyet grubu, otuz üç başvuru sahibinin dosyasını kapsayan, Bağımsız Belediye Meclis Üyeleri Federal Forumu'na, bilinen adıyla "Belediye Rusya'ya" katılımlarından dolayı mahkum edilenlerdir. Forum, 13 Mart 2021 tarihinde Moskova'da, belediye, bölge ve şehir konseylerinden seçilmiş yetkililerin, seçimlerden belediye yönetimine kadar çeşitli konularda tartışmalara katılmak ve muhalif politikacıların sunumlarını dinlemek üzere bir otelde toplandığı bir etkinliktir.

48. Forumun açılışından kısa bir süre sonra, başvuran Bay Royzman'ın (no. 47495/21) konuşması sırasında polis gelmiş ve katılımcılara dağılmalarını söylemiş, aksi takdirde tutuklama tehdidinde bulunmuştur. Ardından, başvuranlar gözaltına alınmış, sorgulanmak üzere bir polis karakoluna götürülmüş ve Açık Rusya'nın faaliyetlerine katılmakla suçlanmışlardır. Suçlamaların ardından serbest bırakılmışlardır. Davaları, ikamet ettikleri yerlerdeki sulh hakimliklerine havale edilmiştir.

49. Başvuranlar savunmalarında, forumun barışçıl bir siyasi toplantı olduğunu ve polis tarafından şiddet kullanılarak dağıtıldığını belirtmişlerdir. Forumun yeri, herhangi bir "istenmeyen örgüt" tarafından değil, özel bir şahıs olan başvuran Bayan Usmanova (no. 31236/21) tarafından ayarlanmış ve ödenmiştir. Her halükarda, Açık Rusya adlı Rus tüzel kişiliği istenmeyen örgüt olarak ilan edilmemişken, başvuranlara yönelik suçlamalarda "istenmeyen" İngiliz örgüt Açık Rusya Sivil Hareketi'ne atıfta bulunulmamıştır.

50. Başvuranların davalarından sorumlu olan tüm mahkemeler, başvuranları suçlu bulmuş ve başvuranlar Ek'te ayrıntıları verilen miktarlarda para cezalarına çarptırmıştır. Mahkemeler, Bayan Usmanova'nın "istenmeyen" Açık Rusya Sivil Hareketi'nin koordinatörü olarak mekanı ayarladığına ve bir polis memurunun örgütün sosyal medya hesaplarını inceleyerek hazırladığı raporun yeterli kanıt olduğuna karar vermiştir.

51. Açık Rusya ile ilgili diğer mahkumiyet kararları, örgütsel katılım, çevrimiçi faaliyetler, kamusal aktivizm ve bilgi yayma dahil olmak üzere Rus makamları tarafından sakıncalı görülen faaliyetlerin bir yelpazesini göstermektedir (ayrıntılar için Ek'e bakınız).

52. Özellikle, başvuru sahiplerinin yargılandığı çevrimiçi faaliyetler arasında; Açık Rusya'nın internet sitesini ve içeriklerini çeşitli çevrim içi platformlarda paylaşmak ve bu sitelere köprü bağlantı vermek (bkz. örneğin,

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

Bayan Malysheva, no. 40948/18, Bay Grigoryev, no. 41009/18 ve North Caucasus Environment Watch ve Bay Rudomakha, no. 31967/20 ve 34206/20), Açık Rusya'nın sosyal medya gruplarını veya sayfalarını yönetmek ve idare etmek (bkz. örneğin, Bay Ibragimov, no. 24019/19 ve Bay Zaytsev, no. 48765/19) ve Açık Rusya'nın logosu veya mesajı ile markalanmış video, makale ve diğer materyalleri yeniden yayınlamak (bkz. örneğin, Bay Malyavin, no. 5907/20; Bay Vernikov, no. 49203/19; Bay Glukhov, no. 17919/22; ve Bayan Fedotova, no. 6421/21)

53. Başvuru sahiplerinin sorumlu tutulduğu üyelik ve örgütsel katılımlar arasında yönetim kurulu üyeliği, bölgesel koordinasyon ve Açık Rusya bünyesindeki komitelere seçilme (bkz. 45990/18; Bayan Zaprudina, no. 8570/19; ve Bay Vernikov, no. 25441/19) ve ayrıca Açık Rusya ile gerçek veya varsayılan bir ilişkisi olan forumların, seminerlerin ve toplantıların kurulması, düzenlenmesi veya bunlara katılım (bkz. Bayan Shevchenko, no. 45567/18 ve 11702/19; Bay Klimov, no. 12170/19; Bay Shaposhnikov, no. 14731/20; ve Bayan Murakhtayeva, no. 15444/20) ve bu toplantılar için mekan sağlamak (bkz. Bay Iosilevich, no. 26953/21) yer almaktadır.

54. Kamusal aktivizm ve protestolar; Açık Rusya ile bağlantılı bireysel ve grup protestoları düzenlemeyi, örgütle ilişkili çeşitli amaçlar için muhalefet veya destek gösterileri yapmayı (bkz. 43290/18; Bayan Ravilova, no. 13034/20; ve Bay Yarotskiy, no. 12215/20) ve hiciv içerikli ve seçim süreçlerinin eleştirisini içeren daha geniş siyasi aktivizm ve kampanyalara katılmayı (bkz. örneğin, Bay Klimov, no. 35211/19, ve Bay Glukhov, no. 17919/22) kapsamaktadır.

55. 27 Mayıs 2021 tarihinde Açık Rusya yönetim kurulu, tüm bölge ofislerini kapatarak ve cezai kovuşturmadan korunmak amacıyla tüm üyelerin üyeliklerini iptal ederek örgütü tasfiye etme kararı almıştır.

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE VE UYGULAMA

I. İÇ HUKUKİ ÇERÇEVE

A. Bir STÖ'nün istenmeyen örgüt olarak belirlenmesine ilişkin prosedür

56. 23 Mayıs 2015 tarihli ve 129-FZ sayılı Federal Kanun ("İstenmeyen Örgütler Yasası") ile getirilen ve 27 Aralık 2018 ve 28 Haziran 2021 tarihlerinde değiştirilen 28 Aralık 2012 tarihli ve 272-FZ sayılı Federal Kanunun 3.1(1)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
maddesi, yabancı veya uluslararası bir sivil toplum örgütü (STÖ) tarafından üstlenilen ve Rusya'nın anayasal düzenine, ulusal savunmasına veya devlet güvenliğine zarar verme tehdidi oluşturan her türlü faaliyetin, STÖ'nün Rusya'da istenmeyen örgüt olarak belirlenmesine yol açabileceğini belirtmektedir. Bu faaliyetler, bir seçimde adayları destekleyen veya adaylara karşı çıkan, bir referandumu kışkırtan veya bir seçim veya referandumun sonucunu etkilemeyi amaçlayan eylemleri içerebilir.

57. İstenmeyen örgüt olarak belirlendikten sonra, örgütüm Rusya'da yeni yapısal birimler açması yasaklanacak ve mevcut yapısal birimler kapatılabilecektir. Örgütün Rus bankalarında hesap kullanması, mülkiyet işlemlerinde bulunması, basılı veya çevrim içi herhangi bir materyal üretmesi, dağıtması veya depolaması ve Rusya içinde herhangi bir program veya proje yürütmesi kısıtlanacaktır. 2021 değişikliklerinden bu yana Rus vatandaşları ve tüzel kişilerin Rusya dışındaki istenmeyen örgütlerin faaliyetlerine katılmaları da yasaklanmıştır (bölüm 3.1(3) ve 3.2).

58. Bir STÖ'nün istenmeyen örgüt olarak tanımlanması kararı, ilgili dış politika devlet kurumuna danışılarak Rusya Federasyonu Başsavcılığı ("RFB") tarafından verilir (bölüm 4).

59. RFB'nin kararı daha sonra istenmeyen örgütler siciline dahil edilmek ve Bakanlığın internet sitesinde yayınlanmak üzere Adalet Bakanlığına iletilir (bölüm 6 ila 8).

B. İdari ve cezai yaptırımlar

60. İdari Suçlar Kanunu'nun 28 Haziran 2021 tarihinde değiştirilen 20.33. maddesi, istenmeyen bir örgütün faaliyetlerine katılımı veya faaliyetlerine ilişkin kısıtlamaların ihlalini, bireyler için 5.000 ila 15.000 Ruble, yetkililer için 20.000 ila 50.000 Ruble ve tüzel kişiler için 50.000 ila 100.000 Ruble arasında değişen para cezasıyla cezalandırmaktadır.

61. Ceza Kanunu'nun 1 Temmuz 2021 tarihinde değiştirilen 284.1 maddesi üç ayrı cezai suç kapsamaktadır. Paragraf 1, İdari Suçlar Kanunu'nun 20.33 maddesi uyarınca hüküm giymiş bir kişinin istenmeyen bir örgütün faaliyetlerine katılmasını para cezası, zorunlu çalışma veya dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırmaktadır. Paragraf 2, istenmeyen bir örgüte bağış toplanmasını veya mali hizmet sağlanmasını para cezası, dört yıla kadar zorunlu çalışma veya dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırmaktadır. Son olarak, 3. paragraf istenmeyen bir örgütün faaliyetlerinin organize edilmesini para cezası, zorunlu çalışma veya altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırmaktadır.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

II. AVRUPA KONSEYİ

62. 10-11 Haziran 2016 tarihlerinde Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu), "istenmeyen yabancı ve uluslararası örgütler" hakkındaki Kanunun insan hakları ve temel özgürlüklere ilişkin uluslararası standartlara uygunluğuna ilişkin 814/2015 sayılı Görüşü kabul etmiştir (CDL-AD(2016)020).

63. Komisyon, "STÖ'lerin suistimaline ilişkin belirli kriterlerin/yasakların bulunmaması ve yabancı veya uluslararası bir STÖ'nün faaliyetlerinin hangi gerekçelerle 'istenmeyen' olarak değerlendirilebileceğine ilişkin muğlak ve kesin olmayan ifadelerin varlığı nedeniyle, Federal Kanun'un AİHS'nin 11(2) maddesi kapsamındaki yasallık gerekliliğine uygun olarak değerlendirilemeyeceği" görüşündedir (paragraflar 39-41).

64. Ayrıca, (i) "istenmeyen faaliyetler" kavramının net olmaması nedeniyle RFB'nin bir örgütü listeye dahil etme kararını verirken geniş bir takdir yetkisine sahip olması; (ii) ilgili STÖ'ye yönelik herhangi bir ön yargı denetimi veya uyarı şeklinin bulunmaması ve (iii) Başsavcının, kararını gerekçelendirmek, kararı yayınlamak veya ilgili STÖ'ye bildirmeye yönelik herhangi bir açık yükümlülüğünün bulunmaması nedeniyle kanunun usule ilişkin eksikliklerine dikkat çekmiştir.

65. İdari ve cezai suçlara ilişkin yeni hükümler de, istenmeyen STÖ'lerin faaliyetlerine hangi tür katılımların cezalandırılacağını belirtmediği için kesinlikten yoksundu ve bu eksiklik "neredeyse her eylemi bu kanunun kapsamına girmesini sağlayabilirdi" (paragraf 57).

66. Ağır idari para cezaları ve özellikle cezai yaptırımlar; sivil faaliyetlerde bulunanları ve genel olarak kamuoyunu, sosyal medyada açık bir tartışmaya katılmaktan caydırma potansiyeline sahip olabilir Ağır cezaların caydırıcı etkisi, 'faaliyetlere katılımın' neyi oluşturduğuna ve 'istenmeyen bir örgütün' faaliyetleriyle ilişkilendirilen bir bireyin hangi eylemlerinin yasa ihlali teşkil ettiğine dair kesin bir yasal tanım getiremeyen belirsiz ifadelerle kaleme alınmış mevzuat tarafından daha da artırılmıştır (paragraf 58).

III. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ

67. Özel Raportör Mariana Katzarova'nın 11 Eylül-6 Ekim 2023 tarihlerinde İnsan Hakları Konseyi'nin elli dördüncü oturumunda sunulan Rusya Federasyonu'nda insan haklarının durumuna ilişkin raporu (A/HRC/54/54),

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

"istenmeyen örgütler" mevzuatı da dahil olmak üzere sivil toplumu hedef alan kısıtlayıcı mevzuatı ele almıştır. Raporda, "yasada açık tanımların bulunmamasının yasayı çok çeşitli örgütlere uygulanabilir hale getirdiği", "bu belirlemenin, karar için bir gerekçe gerektirmediği" ve "'istenmeyen' olarak tespit edilen örgütlerin, kararı [ex] post facto olarak öğrendikleri" kaydedildi. Ayrıca, "sekiz yıl boyunca hiçbir örgütün 'istenmeyen örgütler' yasası kapsamında listeden çıkarılmadığını veya 'istenmeyen' olarak belirlenmesine başarılı bir şekilde itiraz etmediğini" gözlemlemiştir (paragraf 28-30).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. USUL HAKKINDA

A. Başvuruların birleştirilmesi

68. Mahkeme, başvuruların konuları bakımından benzer olduklarını göz önünde bulundurarak, bunları tek bir karar kapsamında birleştirerek incelemeyi uygun bulmuştur.

B. Hükümetin davalara katılmamasının sonuçları

69. Mahkeme ayrıca, davalı hükümetin herhangi bir yazılı görüş sunmayarak davanın incelenmesine katılmaktan kaçınma niyetini ortaya koyduğunu belirtmektedir. Ancak, bir Sözleşmeciler Tarafın Avrupa Konseyi üyeliğinin sona ermesi, onu Sözleşme organları ile iş birliği yapma yükümlülüğünden kurtarmaz. Dolayısıyla, hükümetin davaya katılmaması, davanın incelenmesine engel teşkil edemez (bkz. Svetova ve Diğerleri v. Rusya, no. 54714/17, §§ 29-31, 24 Ocak 2023)."

C. 15444/20 no'lu başvuruda usuli halefiyet

70. Bayan Murakhtayeva'nın Mahkeme önündeki yargılamalar sırasında vefat etmesinin ardından, eşi ve tek varisi Bay Aleksey Murakhtayev, başlangıçta yapmış olduğu başvuruyu sürdürmek istediğini ifade etmiştir.

71. Mahkeme daha önce, vefat eden bir başvuranın yakın akrabalarının, davayı takip etmek istediklerini ifade etmeleri ve konuyla ilgili meşru bir gerekçe bulunması koşuluyla, başvuruya devam etme hakkını tanımıştır (bkz. son olarak, *Macatè/Litvanya [BD]*, no. 61435/19, §§ 133-35, 23 Ocak 2023).

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
Mevcut davanın koşullarında, Mahkeme Bay Murakhtayev'in başvurusunu sürdürebileceğini kabul etmektedir.

D. 48124/22, 53201/22 ve 32572/23 no'lu davalarda temsil

72. Mahkeme, 48124/22, 53201/22 ve 32572/23 no'lu başvuruların 16 Eylül 2022 tarihinden sonra yapıldığını kaydeder. Bu davalardaki başvuranlar, Rusya'da avukatlık yapmaya yetkili avukatlar tarafından temsil edilmişlerdir. Ancak, Rusya'nın üye devlet olmaktan çıkmasının ardından, Rus avukatlar artık Mahkeme İç Tüzüğü'nün 36 § 4 (a) maddesinde belirtilen kriterlerden birini, yani "Sözleşmeci Taraflardan herhangi birinde avukatlık yapma yetkisine sahip olma" kriterini karşılamamaktadır. Bu koşullara rağmen, Mahkeme, adalet yönetiminin çıkarları doğrultusunda, Rusya'da avukatlık yapmaya yetkili olan avukatların, eski Üye Devlet aleyhine açılan davalarda başvuranları temsil etmeye devam edebileceklerini düşünmektedir.

II. "İSTENMEYEN" OLARAK BELİRLENEN BAŞVURAN ÖRGÜTLERLE İLGİLİ OLARAK SÖZLEŞMENİN 10. VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

73. "İstenmeyen" olarak tanımlanan dört başvuran örgüt (başvuru no. 26953/21, 44688/21, 53201/22, 32572/23), "istenmeyen örgüt" e ilişkin Rus mevzuatının Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri kapsamında ifade ve örgütlenme özgürlüklerine öngörülmez ve aşırı kısıtlamalar getirdiğinden şikayetçi olmuşlardır. Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri uyarınca ifade ve örgütlenme özgürlüğü uyarınca:

Madde 10

“ 1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar ...

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvencesinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, ... güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir. ”

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

Madde 11

“ 1. Herkes ... başkalarıyla örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir ...¹⁹

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz ...”

74. Çoğulculuk ilkesinin uygulanmasının, bir derneğin fikir ve görüşlerini özgürce ifade edebilmesi olmaksızın gerçekleştirilemeyeceği göz önüne alındığında, Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesi anlamında fikirlerin korunmasının ve bunları ifade etme özgürlüğünün örgütlenme özgürlüğünün amaçları olduğunu kabul etmiştir (bkz. *Gorzelik ve Diğerleri v. Polonya* [GC], no. 44158/98, § 91, AİHM 2004-I, ve *Parti nationaliste basque - Organisation régionale d'Iparralde / Fransa*, no. 71251/01, § 33, AİHM 2007-II). Bu tür bir bağlantı, özellikle- burada olduğu gibi - yetkililerin bir derneğe karşı müdahalesinin, en azından kısmen, derneğin görüş ve açıklamalarına tepki olarak yapıldığı durumlarda geçerlidir (bkz. *Stankov ve Birleşik Makedonya Örgütü Ilinden/Bulgaristan*, no. 29221/95 ve 29225/95, § 85, AİHM 2001-IX, ve *Birleşik Makedonya Örgütü Ilinden ve Diğerleri/Bulgaristan*, no. 59491/00, § 59, 19 Ocak 2006). Bu nedenle AİHM, mevcut şikayeti, 10. madde ışığında yorumlanan AİHS'nin 11. maddesi kapsamında inceleyecektir.

A. Kabul Edilebilirlik

1. Mahkeme'nin yargı yetkisi

75. Mahkeme, başvuruların Sözleşme kapsamındaki haklarına yapılan müdahaleyi oluşturan olguların, Rusya Federasyonu'nun Sözleşme'ye taraf olmaktan çıktığı tarih olan 16 Eylül 2022'den önce gerçekleştiğini

¹⁹ 19.03.1954 tarihli ve 8662 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi'nin 11. Maddesi, “Her şahıs, kamu düzenini ihlal etmeyen toplantılara katılmak, başkaları ile birlikte sendikalar kurmak ve kendi menfaatlerini korumak üzere sendikalara girmek hakkı dahil olmak üzere dernek kurma hakkına sahiptir.” şeklinde resmi olarak çevrilmiştir. Ancak, Sözleşme'nin dinamik ve canlı bir belge olması nedeniyle, ilgili davada dinamik yorum yöntemiyle yapılan çeviri göz önünde bulundurulduğunda, Madde 11'in belirtilen şekilde çevrilmesinin uygun olduğu değerlendirilmiştir. (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
gözlemlemektedir. Bu nedenle Mahkeme, mevcut başvuruları inceleme yetkisine sahip olduğuna karar vermektedir (bkz. Fedotova ve Diğerleri - Rusya [BD], no. 40792/10 ve diğer 2 dava, §§ 68-73, 17 Ocak 2023, ve Pivkina ve Diğerleri - Rusya (karar), no. 2134/23 ve diğer 6 dava, §§ 75-76, 6 Haziran 2023).

2. Kişi bakımından (*ratione personae*) bağdaşırlık

76. Mahkeme, Hükümet'in bu yönde bir itirazı olmamasına rağmen, Avrupa Konseyi Siyasi Çalışmalar Okulları Birliği'nin ("SÇOB")²⁰ Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca Mahkeme'ye başvurmak için gerekli ehliyeteye sahip olduğunu tespit etmesi gerektiğini kaydeder (bkz. *Radio France ve Diğerleri / Fransa* (dec.), no. 53984/00, § 26, AIHM 2003-X (özetler)) ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

"Mahkeme, bir ihlalin mağduru olduğunu iddia eden herhangi bir kişi, sivil toplum örgütü veya birey grubu tarafından başvurulabilir..."

77. Adında "Avrupa Konseyi" ibaresi bulunmasına ve Avrupa Konseyi'nin Strazburg'daki merkezinde yer almasına rağmen SÇOB'nin bir "sivil toplum örgütü " olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği konusunda Mahkeme aşağıdaki unsurları gözlemlemektedir. SÇOB, Avrupa Konseyi olarak bilinen uluslararası hükümetler arası örgütününkinden farklı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Yürürlükteki Fransız yasaları ve Alsace-Moselle yerel yasaları uyarınca "kar amacı gütmeyen bir dernek" (*association à but non lucratif*) olarak kurulmuştur ve kendi tüzüğü uyarınca Avrupa Konseyi'nden bağımsız olarak faaliyet göstermektedir. Rus makamları SÇOB'yi özellikle bir Fransız sivil toplum örgütü olarak tanımlayarak "istenmeyen" olarak nitelendirmiştir. Bu nedenle Mahkeme, SÇOB'nin 34. madde anlamında bir "sivil toplum örgütü" olarak nitelendirildiğini ve Mahkeme'ye başvuruda bulunmak için gerekli konuma sahip olduğunu tespit eder.

3. Sonuç

78. Mahkeme, bu şikayetin ne açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ne de Sözleşme'nin 35. maddesinde listelenen diğer gerekçelerden herhangi biri nedeniyle kabul edilemez olduğunu kaydeder. Bu nedenle, şikayetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmelidir.

B. Esas Hakkında

²⁰ Association of Schools of Political Studies of the Council of Europe (ASPS) (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

1. Tarafların beyanları

79. Başvuran dernekler, "istenmeyen" örgütlere ilişkin Rus mevzuatının, RFB'ye aşırı takdir yetkisi tanıdığı için öngörülebilirlik ve hesap verebilirlikten yoksun olduğunu ileri sürmüşlerdir; bu husus Venedik Komisyonu tarafından da vurgulanmıştır. Yasama sürecinde öne sürülen itirazlara rağmen - ki bunlar arasında bir muhalefet milletvekillinin, RFB'nin kararlarını yönlendirecek net kriterlerin olmamasına ilişkin endişeleri de bulunuyordu — bu endişeler, söz konusu kararların yargısal denetime tabi olma olasılığına atıfta bulunularak göz ardı edilmiştir. Bununla birlikte, Ancak, yargısal denetim mekanizması uygulamada o kadar temel bir şekilde kusurluydu ki bu onun etkisiz kılmıştır ; "istenmeyen" olarak belirlenen örgütler, sadece temyiz başvurusunda bulunduktan sonra tasnif nedenleri hakkında bilgilendirilmiş ve yerel mahkemeler, RFB'nin kararlarının herhangi bir yönünü incelemekten sürekli olarak kaçınmıştır , hatta kararların açıkça mantıksız veya kanıtlarla desteklenmediği durumlarda bile Yargı kararları ağırlıklı olarak FSB tarafından hazırlanan uzman görüşlerine veya raporlara dayanmış ve aksi yöndeki kanıtları göz ardı etmiştir. İtiraz edilen yönetmelikte meşru bir amaç bulunmaması, Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan istenmeyen örgütler listesi ile daha da vurgulanmıştır. Bu liste, şiddeti veya ayrımcılığı teşvik eden grupları dikkat çekici bir şekilde dışarıda bırakırken, ağırlıklı olarak kendi ilgi alanları dahilinde Sözleşme haklarını yasal ve barışçıl bir şekilde kullanan örgütleri hedef almaktadır.

2. Üçüncü taraf müdahillerin görüşleri

80. Ukrayna Dünya Kongresi ("UDK")²¹ davasına müdahil olan Ukrayna Hükümeti, "istenmeyen örgütlere" ilişkin Rus mevzuatının, Rusya Federasyonu'nun mevcut rejimine yönelik karşıt görüşleri ve muhalefeti bastırmayı amaçlayan daha geniş bir önlemler dizisinin parçası olduğunu ileri sürmüştür. Bu görüş uluslararası örgütler tarafından desteklenmiş ve UDK gibi Ukraynalı örgütlerin istenmeyen olarak belirlenmesi ve zulme uğramasına ilişkin endişelerini dile getiren Ukrayna Dışişleri Bakanlığı'nın gözlemleri ile tutarlılık göstermiştir. Bu tedbirler Rusya'da liberal ve demokratik örgütleri, aktivistleri ve Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik eylemlerine karşı çıkanları hedef alan yaygın ve sistematik bir idari uygulama oluşturmuştur. Diğerlerinin yanı sıra UDK, Rusya'daki Ukrayna diasporasına verdiği destek nedeniyle özellikle hedef alınmıştı. Ukrayna Hükümeti, bu tür eylemlerin Rusya'nın uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerini, özellikle de zorla asimilasyonla ilgili yükümlülüklerini ihlal ettiğini savunmuştur.

²¹ Ukrainian World Congress ("UWC") (ç.n.)

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

81. Společnost svobody informace, z.s. ("SSI") davasına müdahil olan Çek Hükümeti, sivil toplumun, demokrasi yanlısı değişimin temel itici gücü ve bu değişimin sürdürülebilirliğinin birincil garantörü olduğunu belirtmiştir. Sivil toplumun özgürce faaliyet göstermesi ve bağımsız STÖ'ler arasındaki etkileşim, ifade ve toplanma özgürlüğü ve diğer insan haklarına saygı ile birleştiğinde, işleyen bir demokratik sistemin temel direklerini oluşturur. Günümüz Rusya'sında sivil toplum, ne yazık ki "yabancı ajanlar" ve "istenmeyen örgütler" hakkındaki mevzuat da dahil olmak üzere kısıtlayıcı tedbirler yoluyla sistematik olarak baskı altına alınmaktadır. Bu tür tedbirler demokratik olmayan ve totaliter bir rejimin ayırt edici özellikleridir.

3. Başvuranların üçüncü taraf görüşlerine ilişkin yorumları

82. Çek Hükümeti'nin görüşlerine ilişkin yorumlarında başvuranlar, Mahkeme'nin "yabancı ajanlar" kararında uyguladığı yaklaşımı *benimsemesi* gerektiği konusunda *hemfikirdir* (bkz. *codefence and Others v. Russia*, no. 9988/13 ve 60 diğerleri, 14 Haziran 2022) ve yukarıdaki 67. paragrafta özetlenen BM Özel Raportörü'nün bulgularını gerektiği gibi dikkate alırlar.

4. Müdahalenin Mevcudiyeti

83. Mahkeme, bir örgütün "istenmeyen" olarak tanımlanmasının, kanunun işleyişiyle otomatik olarak yürürlüğe giren çok çeşitli yasal ve pratik sonuçları tetiklediğini gözlemlemektedir. Böyle bir tanımlama üzerine, örgütün Rusya'daki tüm yapısal birimleri kapatılmaya tabi tutulmuş ve örgütün kendisinin Rusya'da herhangi bir program veya proje yürütmesi yasaklanmıştır (bkz. yukarıdaki 57. paragraf). Ayrıca, örgütün herhangi bir basılı materyal veya çevrim içi yayın üretmesi, dağıtması veya depolaması da yasaklanmıştır. Birikerek bu tedbirler örgütün faaliyetleri üzerinde genel bir yasak teşkil etmekte ve aynı zamanda örgütün ifade kapasitesini kısıtlamaktadır. Dolayısıyla bu tedbirler, 10. madde ışığında yorumlandığında, başvuran örgütlerin Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki örgütlenme özgürlüğü hakkına bir tür müdahale teşkil etmektedir (bkz. yukarıda anılan Ecodefence ve Diğerleri, § 87).

5. Müdahale için gerekçe

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

84. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. ve 11. maddelerinde güvence altına alınan haklara yönelik her türlü müdahalenin, her şeyden önce "yasayla öngörülmüş" olması gerektiğini yinelemektedir. Bu gereklilik sadece iç hukukta yasal bir temele atıfta bulunmakla kalmaz, aynı zamanda yasanın hem yeterince erişilebilir hem de öngörülebilir olmasını, yani bireyin belirli bir eylemin yol açabileceği sonuçları öngörebilmesi için yeterli hassasiyetle formüle edilmiş olmasını gerektirir. Temel hakları etkileyen konularda, yürütmeye tanınan yasal takdir yetkisinin sınırsız bir yetki olarak ifade edilmesi, Sözleşme'de yer alan demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğüne aykırı olacaktır. Sonuç olarak, kanun, kamu makamlarının Sözleşme ile güvence altına alınan haklara keyfî müdahalelerine karşı yasal bir koruma sağlamalı ve yetkili makamlara tanınan takdir yetkisinin kapsamını ve bu yetkinin kullanılma şeklini yeterli açıklıkta belirtmelidir (bkz. Hasan ve Chaush/Bulgaristan [BD], no. 30985/96, § 84, AİHM 2000-XI).

85. Olaylara ilişkin olarak Mahkeme, başvuran dört örgütün- Özgür Rusya Vakfı ("ÖRV"), UDK, SÇOB ve SSI - Rus yetkililer tarafından kınanabilir olarak değerlendirilen geniş bir faaliyet yelpazesi nedeniyle yaptırıma maruz kaldığını not etmektedir (bkz. yukarıdaki 7, 16, 24 ve 31. paragraflar).

86. Bu faaliyetler arasında, öncelikle daha önce "istenmeyen" veya "yabancı ajanlar" olarak nitelendirilen yabancı yetkililer veya örgütlerle yapılan birlikler veya ortaklıklar yer almaktadır. Örneğin, ÖRV'nin eski ABD Dışişleri Bakanlığı çalışanlarını, yönetim kurulu üyeleri olarak bulundurması, hem ÖRV'nin hem de SSI'nin "istenmeyen örgüt" olan Ulusal Demokrasi Vakfı'ndan destek alması ve SÇOB ile SSI'nin "yabancı ajan" olarak ilan edilen örgütlerle yakın iş birliği yapmaları gibi durumlar bulunmaktadır. İkinci olarak, bu örgütler hükümet politikalarını etkilemeye çalıştıkları veya Rusya'nın çıkarlarına aykırı olduğu düşünülen alternatif siyasi ve sosyal modelleri teşvik ettikleri düşünülen eylemlerde bulunmaktan sorumlu tutulmuşlardır. SÇOB'nin "Avrupa demokrasi modelini" desteklemesi, FRF ve ASPS tarafından sivil girişimler, ifade özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü konularında düzenlenen seminerler ve ÖRV, UDK ve SSI tarafından Rusya'da yasal ve siyasi değişikliklerin savunulması buna örnek olarak verilebilir. Bu tür faaliyetlerin bir başka örneği de Rus yetkilileri eleştiren raporların veya anlatıların hazırlanması ve dağıtılmasıdır. Böylece ÖRV'nin raporları Rusya'nın siber saldırılara ve organize suçlarla bağlantılarına dikkat çekmiş, SÇOB, Rusya'nın iç ve dış politikasını eleştirel bir şekilde analiz etmiş, SSI ise Devlet organlarının şeffaflığını değerlendirmiş ve Başkan'ın beşinci dönem için aday olmasına izin veren anayasa değişikliklerini eleştirmiştir. Ayrıca, uluslararası kampanyalar yürütme ve uluslararası forumlara katılma faaliyetleri de, ki ÖRV ve UDK'nin yaptırımların güçlendirilmesi çağrısında bulunmalarını ve UDK'nin büyük Avrupa kurumlarında ve spor

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

etkinliklerinde tartışmalar başlatmaları gibi eylemlerini de kapsar, Rusya'nın ulusal güvenliğini zayıflatan eylemler olarak belirlenmiştir. Muhalif faaliyet ve hareketlerin organize edilmesi, eğitilmesi veya desteklenmesi de aynı şekilde yasaklanmış bir faaliyet olarak belirtilmiş ve özellikle SSI'nın yeni "yabancı ajan" kısıtlamalarından etkilenen Rus STÖ'lerine rehberlik etmesi, SÇOB'nin seminerlerine katılan aktivistlerin, izinsiz mitinglere katıldıkları için mahkum edilmesi ve ÖRV'nin Gürcistan ve Ukrayna'daki aktivistleri eğitime girişimleri bu kapsamda değerlendirilmiştir.

87. Daha da önemlisi, yerel makamlar bu faaliyetlerin herhangi bir yasal yasağa aykırı olduğunu veya herhangi bir kanunu ihlal ettiğini gösteren hiçbir kanıt ortaya koymamıştır. Bu nedenle, örneğin, "yabancı ajanların" veya yabancı görevlilerin istihdamı, yetkililere yönelik eleştirel niteliklerine bakılmaksızın iç ve dış politikalarla ilgili rapor ve analizlerin üretilmesi, yasal ve sosyal reformların savunulması, tartışmalı konuların uluslararası forumlarda gündeme getirilmesi veya insan hakları aktivistlerine hukuki danışmanlık verilmesi ve eğitim verilmesi konusunda açık bir yasak bulunmamaktadır.

88. Ayrıca, başvuran örgütlere karşı hiçbir şiddete teşvik, demokratik ilkelere zarar verme veya seçimlerin bütünlüğüne müdahale suçlamaları yöneltilmemiştir. Başvuran örgütler tarafından düzenlenen seminerlerde ve diğer etkinliklerde yapılan açıklamalarda şiddete, nefrete veya ayrımcılığa çağrı veya teşvik içerdiği de iddia edilmemiştir (karşılaştırınız *Taganrog LRO ve Diğerleri / Rusya*, no. 32401/10 ve 19 diğerleri, §§ 157-59, 7 Haziran 2022). Mahkeme, hukuk devletine dayalı demokratik bir toplumda, mevcut düzeni sorgulayan ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesini savunan siyasi fikirlerin, toplantı hakkı ve diğer yasal yollar aracılığıyla uygun bir ifade fırsatı bulması gerektiğini yinelemektedir (bkz. *Stankov the United Macedonian Organisation Ilinden* , yukarıda bahsi geçen, § 97).

89. Mahkeme, İstenmeyen Örgütler Yasası'nın, bir örgütün "istenmeyen" olarak tanımlanmasına neden olabilecek belirli faaliyet türlerini veya suistimallerini tanımlamadığına dikkat çeker. Sadece bu tür faaliyetlerin Rusya'nın anayasal düzenine, ulusal savunmasına veya Devlet güvenliğine zarar verebilecek nitelikte görülmesi gerektiğini belirtmektedir (bkz. yukarıdaki 56. paragraf). Ancak bu gösterge, böyle bir tanımlamaya yol açabilecek davranışları belirtmekten ziyade düzenlemenin meşru amaçlarını tanımlamaktadır.

90. Venedik Komisyonu, yabancı veya uluslararası bir STÖ'nün faaliyetlerinin hangi gerekçelerle "istenmeyen" olarak nitelendirilebileceğini

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

tanımlamak için muğlak ve kesin olmayan terimlerin kullanılmasının yanı sıra, STÖ'lerin suistimaline ilişkin belirli kriterlerin bulunmamasını şiddetle eleştirmiştir. STÖ'ler ve faaliyetlerinde yer alan bireyler üzerindeki ciddi etkileri göz önüne alındığında, bu eksikliğin mevzuatta özellikle sorunlu bir ihmali temsil ettiği ve uygulanmasını öngörülemez hale getirdiği görüşünü ifade etmiştir (bkz. yukarıdaki 60. paragraf).

91. Bu koşullar altında, Mahkeme, İstenmeyen Örgütler Yasası'nın, başvuran örgütlerin, Sözleşme'deki ifade özgürlüğü haklarını kullanmaları da dâhil olmak üzere, başka türlü yasal olan eylemlerinin "istenmeyen" olarak tanımlanmalarına ve Rusya'daki faaliyetlerinin yasaklanmasına neden olacağını öngörebilmelerini sağlamak için yeterli hassasiyetle formüle edilmediğini tespit etmektedir (yukarıda belirtilen *Ecodefence ve Diğerleri*, §§ 112 ve 117 ve *Taganrog LRO ve Diğerleri*, § 158 ile karşılaştırınız).

92. STÖ'lerin faaliyetlerinin "istenmeyen" olarak sınıflandırılması için açık kriterlerin bulunmamasına ek olarak, ulusal mevzuat, yetkililerin ilgili örgüte istenmeyen tanımlamasını uygulama gerekçelerini açıklama zorunluluğunu da ortadan kaldırmakta ve böylece bir başka yasal belirsizlik unsuru ortaya çıkarmaktadır. "İstenmezlik" değerlendirmesi Dışişleri Bakanlığı ile istişare halinde RFB tarafından yürütülmektedir. "İstenmeyen" olarak tanımlanan bir örgüt, Adalet Bakanlığı'nın internet sitesindeki bir yayın aracılığıyla *ex post facto* olarak tanımlandığından haberdar olur. İstenmeyen Örgütler Yasası, istenmeyen örgüt tanımlama kararının veya böyle bir tanımlamanın gerekçelerinin örgüte bildirilmesi için herhangi bir gereklilik içermemektedir. Ayrıca, böyle bir tanımlamanın otomatik bir sonucu olarak ortaya çıkan faaliyet yasaklarının yürürlüğe girmesinden önce, örgüte değerlendirmenin bulgularını veya sonucunu çürütme fırsatı da tanınamaktadır (bu açıdan, yukarıda atıfta bulunulan *Ecodefence ve Diğerleri*, § 111 ile karşılaştırınız).

93. Son olarak, mevcut davanın olguları, başvuran örgütlerin atamalarına itiraz etmek için başlattıkları yargısal denetimin, yürütme makamlarına tanınan esasen sınırsız takdir yetkisine karşı yeterli ve etkili güvenceler sağlamadığını göstermektedir. Çevirisi: Mahkemeler, suçlamaları değerlendirirken, Mahkeme içtihadında belirlenen ilkeler ışığında meseleyi incelemekte başarısız olmuş ve suiistimali tanımlamak için açık yasal kriterlerin olmaması RFB'nin, örgütleri "istenmeyen" olarak nitelendirme konusunda takdir yetkisini kullanmasının makul olup olmadığını yargılamak için somut bir standart bırakmamıştır. Sonuç olarak, bu bağlamda yargısal denetim, RFB'nin mevzuat tarafından izin verilen takdir yetkisi kapsamında hareket edip etmediğini doğrulamakla sınırlı kalan bir

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

prosedürel formaliteye dönüşmüştür. Yerel mahkemelerin, organizasyonların "istenmeyen" olarak nitelendirilmesi için öne sürülen gerekçeleri titiz bir maddi incelemeye tabi tuttuğuna veya özellikle başvuran organizasyonların Rusya'daki faaliyetlerinin yasaklanmasının gerekliliğini değerlendirirken, çatışan çıkarları dengelemeye yönelik bir çaba gösterdiğine dair herhangi bir belirti yoktur. Mahkeme, Sözleşme'ye uygun bir incelemenin, diğer hususlar arasında, bu tür önlemlerin başvuran organizasyonların ifade ve örgütlenme özgürlüğü hakları üzerindeki ağır etkilerini de değerlendirmesi gerektiğini yinelemektedir. (yukarıda anılan *Taganrog LRO ve Diğerleri*, § 188 ile karşılaştırınız).

94. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, Mahkeme, başvuran örgütlerin "istenmeyen" olarak nitelendirilmesinden kaynaklanan müdahalenin "kanunla öngörülme" kriterini karşılamadığını, ve bu nitelendirmenin hem öngörülemez hem de keyfi olduğunu tespit etmektedir. Ulusal mevzuat, başvuran örgütlere yürütmeye verilen denetimsiz takdir yetkisinin kötüye kullanılmasına karşı yeterli ve etkili güvenceler sağlamamış, bu da onları, önleyici veya anlamlı bir şekilde itiraz edebilme imkânı olmadan keyfi bir şekilde nitelendirilme tehlikesine açık bırakmıştır. (karşılaştırınız *Ecodefence ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 118).

95. Dolayısıyla, "istenmeyen" olarak belirlenen dört başvuru örgütü bakımından, 10. madde ışığında yorumlanan Sözleşme'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

III. "İSTENMEYEN ÖRGÜTLERLE" İLİŞKİYE GİRDİKLERİ İÇİN YARGILANAN BAŞVURANLARLA İLGİLİ OLARAK SÖZLEŞMENİN 10. VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

96. Yukarıda 73. paragrafta listelenen dört örgüt dışında kalan ve İSK'nin 20.33. maddesi uyarınca "istenmeyen örgütlerle" ilişki kurmaktan yargılanan diğer başvuranlar, bu suçtan mahkûm edilmelerinin Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri kapsamındaki ifade ve örgütlenme özgürlüğü haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

A. Kabul Edilebilirlik

1. Mahkeme'nin yargı yetkisi

97. Mahkeme, başvuranların Sözleşme'deki haklarına müdahale teşkil ettiği iddia edilen olayların, Rusya Federasyonu'nun Sözleşme'ye taraf olmaktan çıktığı tarih olan 16 Eylül 2022'den önce meydana geldiğini gözlemlemektedir. Bu nedenle Mahkeme, mevcut başvuruyu inceleme yetkisine sahip olduğuna

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
karar vermiştir (bkz. yukarıda anılan *Fedotova ve Diğerleri*, §§ 68-73, ve *Pivkina ve Diğerleri*, §§ 75-76).

2. Altı aylık süre sınırına uygunluk

98. Mahkeme ayrıca, Hükümet bu yönde bir itirazda bulunmamış olsa dahi, başvuruların Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde öngörülen süre içerisinde yapıldığından emin olmalıdır. Süre sınırının uygulanması, Süre sınırının uygulanması, Mahkemenin re'sen değerlendirme yetkisine sahip olduğu bir kamu düzeni kuralıdır. (bkz. *Sabri Güneş/Türkiye* [BD], no. 27396/06, §§ 28-31 ve 40, 29 Haziran 2012). İlgili tarihte ifade edildiği şekliyle 35. maddenin ilgili kısımları şu şekildedir :

"1. Mahkeme, konuyu ancak tüm iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ... ve kesin kararın alındığı tarihten itibaren altı aylık bir süre içinde ele alabilir.

...

4. Mahkeme işbu maddeye göre kabul edilmez bulduğu her başvuruyu reddeder. Yargılamanın her aşamasında bu karar verilebilir. "

99. 44688/21 no'lu başvuruda, Mahkeme'nin Rus idari yargılamalarında "kesin" olarak değerlendirdiği, Bay Vinnik aleyhine verilen ilk karar (bkz. *Smadikov v. Russia* (karar), no. 10810/15, 31 Ocak 2017) 12 Ekim 2020'de verilmiştir (bkz. yukarıda 20. paragraf). Bu tarih, başvurunun 26 Ağustos 2021'de yapılmasından altı aydan daha öncedir. Bu nedenle, Bay Vinnik ile ilgili şikayetlerin bu kısmı süresinde yapılmadığı için zaman aşımına uğramış olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

100. 10068/19 no'lu başvurudaki ilk üç yargılamaya ilişkin şikayetler ve 47641/19 no'lu başvurudaki ilk yargılamaya ilişkin bir şikayet de aynı şekilde ilgili yargılamaların sona ermesinden altı aydan fazla bir süre sonra sunulmuştur. Buna göre, başvuruların bu kısmı da zaman aşımına uğramıştır ve Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi uyarınca gecikmiş olarak reddedilmelidir.

101. 8940/20 no'lu başvuruda, başvuru formu kesin yerel kararın ardından altı ay içinde imzalanmış, ancak altı aylık sürenin bitiminden sonra gönderilmiştir. Bir başvurunun yapıldığı tarih, başvuranın Mahkeme'ye usulüne uygun şekilde doldurulmuş başvuru formunu gönderdiği tarihteki posta damgası tarihi olduğundan (Mahkeme İçtüzüğü 47 § 6 (a)), bu başvuru süresinde yapılmadığı için zaman aşımına uğramış olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

102. Son olarak, Mahkeme, 31967/20 ve 34258/20 sayılı başvurularda, kesin yerel kararların ardından geçen takvim altı ayının, COVID ile ilgili uzatma dönemi (16 Mart - 15 Haziran 2020) sırasında sona erdiğini belirtmektedir. Bu nedenle başvuranlar, başvurularını Mahkeme'ye sunmak için ek üç ay daha kazanmışlardır (bkz. Saakashvili v. Georgia (karar), no. 6232/20 ve 22394/20, § 59, 1 Mart 2022). Bu başvurular, 15 Haziran 2020'de yapıldığından, zaman aşımına uğramış sayılmamaktadır.

3. Sonuç

103. Mahkeme, bu şikayetin ne açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ne de Sözleşme'nin 35. maddesinde listelenen diğer gerekçelerden herhangi biri nedeniyle kabul edilemez olduğunu kaydeder. Bu nedenle, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmelidir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların beyanları

104. Başvuranlar, istenmeyen örgütlere ilişkin mevzuatın hem öngörülemez hem de kesin olmadığını, yetkililere kontrolsüz yetkiler verdiğini, bunun da keyfi uygulamaya yol açtığını ve haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Bay Galitskiy (no. 7131/22), yaptırımlardan korkarak, istenmeyen örgüt olarak yeni belirlenmiş örgütlerle ilgili herhangi bir bahsi ortadan kaldırmak için geçmiş internet yayınlarını düzenlemeyi sağlayan bir yazılım geliştirdi. Bay Grekov (no. 14667/20), Facebook'ta kamu yararı ve toplumsal öneme sahip bir konuyla ilgili gerçeklere dayalı bir video yayınladığı için kovuşturulmasının da gösterdiği gibi, yerel mahkemelerin ifadenin içeriğini, bağlamını ve amacını göz ardı ettiğini vurguladı. Ayrıca, Bay Glukhov'un (no. 17919/22) birkaç yıl önce yaptığı sosyal medya paylaşımları nedeniyle mahkum edilmesi, Andrey Rylkov Vakfı'nın (no. 37949/18) on yıllık bir bağlantı nedeniyle cezalandırılması ve Bay Lebedev'in barışçıl dilekçe verme nedeniyle kovuşturulması (no. 32720/21, 41866/21 ve 44565/21) ile örneklendiği üzere, yasanın uygulanmasının, orantılılık ve yasal kesinlikten yoksun olduğunu göstermiştir. Bayan Shaposhnikov, Bayan Murakhtayeva, Bay Iosilevich (no. 14731/20, 15444/20, 6421/21) sosyo-politik meselelerin tartışıldığı barışçıl bir toplantı nedeniyle cezalarla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Mevzuatın geniş yorumlanması, yetkililerin meşru siyasi tartışmaları bastırmasına izin vermiş, belediye milletvekillerinin ifade ve örgütlenme özgürlüğü hakları ihlal ederek "istenmeyen" örgütlerle ilgisi olmayan bir forumda gözaltına alınmasıyla örneklendirilmiştir. Başvuranlar, istenmeyen örgütlere ilişkin mevzuatın temel amacının, siyasi söylemle

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

gerçekten ilgilenen Rus vatandaşlarını sindirmek ve caydırmak olduğunu iddia etmişlerdir. Mevzuat, demokratik gelişime katkıda bulunmak isteyenleri caydırmayı amaçlamış, böylece sadece doğrudan uygulamaya tabi olanlar üzerinde değil, aynı zamanda STÖ'ler da dahil olmak üzere sivil ve kamusal faaliyetlerde bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler üzerinde de caydırıcı bir etki yaratmıştır. Bu mevzuat onları yetkililer ve toplum arasında açık bir diyaloga katılmaktan caydırmıştır. Bu mevzuat, ayrımcı ve damgalayıcı nitelikte olmakla kalmayıp, kamu makamlarının Sözleşme ile güvence altına alınan haklara keyfi müdahalelerine karşı yasal güvenceler sağlamakta da yetersiz kalmıştır.

2. Müdahalenin mevcudiyeti

105. Mahkeme, başvuruların "istenmeyen" olarak tanımlanan örgütlerin faaliyetlerine katılmaları nedeniyle kovuşturulmalarının ve mahkum edilmelerinin, Sözleşme'nin 11. maddesi uyarınca örgütlenme özgürlüğü haklarına bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmektedir. Yaptırımlar, "Özgür Halk Forumu" ve "Belediye Rusya" gibi kamuya açık etkinlik ve forumlara katılmaları nedeniyle uygulandığı ölçüde, aynı hüküm uyarınca toplanma özgürlüğü haklarını da ihlal etmiştir. Yaptırımların sosyal medya, yayınlar, hicivli ifadeler ve diğer ifade biçimlerindeki faaliyetlerinden kaynaklandığı ölçüde, Sözleşme'nin 10. maddesi uyarınca ifade özgürlüğü haklarına müdahale söz konusudur.

3. Müdahale için gerekçe

106. Mahkeme yukarıda, İstenmeyen Örgütler Yasası'nın, bir örgütün "istenmeyen" olarak tanımlanmasına neden olabilecek belirli faaliyet veya suiistimal türlerini tanımlamakta başarısız olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde, hem İstenmeyen Örgütler Yasası hem de başvuruların mahkum edildiği İdari Suçlar Kanunu'nun 20.33 maddesi, mahkumiyetle sonuçlanabilecek "istenmeyen örgütlerin" faaliyetlerine "katılımı" neyin oluşturduğunu belirtmemektedir. Bu bağlamda, Venedik Komisyonu, bu belirleme eksikliğinin, herhangi bir eylemi potansiyel olarak kanun kapsamına girecek şekilde sınıflandırabileceği endişesini dile getirmiştir (bkz. yukarıdaki 65. paragraf).

107. Olaylara ilişkin olarak Mahkeme, başvuruların, "istenmeyen" olarak tanımlanan bir örgütle ilişkili oldukları iddiası olmasaydı, iç hukukta yasaklanmış olabilecek herhangi bir davranışta bulunmadıklarını belirtmektedir. Aksine, sosyal medyada içerik paylaşarak, sosyal ve siyasi amaçlar için

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

kampanya yürüterek ve etkinliklere ve forumlara katılarak, ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin meşru Sözleşme haklarını kullanmışlardır (bkz. yukarıdaki 46 ila 54. paragraflar).

108. Bu koşullar altında Mahkeme, İstenmeyen Örgütler Yasası'nın ve İdari Suçlar Kanunu'nun 20.33 maddesinin "kanun niteliği" şartını karşılamadığını tespit etmiştir. Söz konusu kanunlar, eylemleri başka türlü yasal olsa ve Sözleşme haklarını kullanmalarını içerse bile, başvuranların kovuşturulmasına ve mahkum edilmesine yol açabilecek davranış türlerini yeterli hassasiyetle tanımlamamıştır.

109. Başvuranın davranışını kovuşturulabilir olarak sınıflandırmak için açık kriterlerin bulunmamasına ek olarak, Mahkeme, yerel mahkemelerin, başvuranların gerçekten de "istenmeyen bir örgütün" faaliyetlerine katıldıkları yönündeki tespitlerini desteklemek için "ilgili ve yeterli" gerekçeler sunmadıklarını düşünmektedir.

110. Açık Rusya ile ilgili olarak, İstenmeyen Örgütler Yasası kapsamına giren bu isimdeki iki İngiliz örgütü "istenmeyen" ilan edilmiştir. Yasanın yalnızca yabancı ve uluslararası örgütlere uygulanmasına rağmen, bu tanımlama, Rus vatandaşlarının bir derneği olarak, Rusya topraklarında, daimi merkezi Moskova'da ve Rus yasalarına uygun olarak kurulan ve faaliyet gösteren, dolayısıyla bir Rus örgütü olarak nitelendirilen, aynı adı taşıyan Rus hareketini de kapsamıştır (bkz. yukarıdaki 43-44 ve 56. paragraflar). Bu durum, resmi bir açıklama ile bu istenmeyen örgüt tanımlamasının Rus hareketini etkilemeyeceğini belirtilmesinden sonra bile meydana gelmiştir (bkz. yukarıdaki 45. paragraf). Rus hareketinin internet sitesinin alanının Rusya dışında kayıtlı olması veya adının İngiliz örgütüyle aynı olması, Mahkeme'ye göre Rus hareketi ile yabancı "istenmeyen örgütün" aynı varlık olduğuna dair yerel mahkemelerin bulguları için ilgili veya yeterli gerekçeler gibi görünmemektedir (bkz. Ek'teki Bayan Malysheva ve Bay Grigoryev davaları, no. 40948/18 ve 41009/18). Ayrıca, Rus hareketi tarafından düzenlenen bir etkinliğin İngiliz organizasyonunun sosyal medyasında yer alması da kimlikleri için yeterli bir kanıt gibi görünmemektedir (bkz. yukarıdaki 50. paragraf ve Bayan Shevchenko'nun davaları, no. 45567/18 ve 11702/19). Sonuç olarak, yerel mahkemeler, başvuranların suçluluğunu belirlemek için gerekli olan temel gerçeği, yani herhangi bir "istenmeyen örgüt" ile iş birliği yapma olasılığını belirlemek için "ilgili ve yeterli" gerekçeler sunmamıştır. (bkz. yukarıdaki 50. paragraf ve Bayan Shevchenko'nun davaları, no. 45567/18 ve 11702/19).

111. Mahkeme, bazı başvuran derneklerin, ATE ve Açık Rusya'nın internet sitelerine, bu örgütlerin "istenmeyen" olarak tanımlanmasından yıllar önce ve hatta İstenmeyen Örgütler Yasası'nın yürürlüğe girmesinden önce köprü

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

bağlantıları paylaşmaktan suçlu bulunduklarını özellikle kaygıyla not etmektedir (bkz. yukarıdaki 36 ila 41 ve 52. paragraflar). Yasanın geriye dönük olarak uygulanması ve başvurulardan, eylemleri sırasında henüz mevcut olmayan yasal sınıflandırmaları öngörmeleri beklentisi, Mahkeme için temel bir sorun teşkil etmektedir. Başvuranların eylemleri, özellikle bir köprü bağlantısının paylaşılması, ilgili dönemde herhangi bir yasayı ihlal etmiyordu çünkü söz konusu örgütler henüz "istenmeyen" olarak sınıflandırılmamıştı. Bu durum, suçlandıkları suçun suçluluğunu belirlemek için gerekli olan kasıt veya ihmâl gibi unsurları çürütmektedir. Mahkeme, başvurulara gelecekteki nitelendirmeleri öngörme sorumluluğu yüklemenin imkânsız ve makul olmayan bir yükümlülük teşkil ettiğini değerlendirmektedir Başvuruculardan, istenmeyen örgütler listesini sürekli olarak takip etmelerini ve daha önce paylaştıkları materyallerin geriye dönük olarak "istenmeyen" bir örgütle bağlantılı olarak sınıflandırılmadığından emin olmak için internet sitelerini gözden geçirmelerini beklemek, ifade özgürlükleri üzerinde orantısız bir "caydırıcı etki" oluşturmaktadır. Sadece bu gerekçelerle; Mahkeme, yerel mahkemeler tarafından İSK'nin 20.33 maddesinin uygulanmasının "ilgili ve yeterli" gerekçelere dayanmadığı sonucuna varmıştır, zira başvurular, öngörülemez bir şekilde ve onlara makul olmayan bir yükümlülük getirecek şekilde yasaların geriye dönük uygulanmasına maruz kalmışlardır.

112. Son olarak, Mahkeme, başvuruların tamamen resmi gerekçelerle cezalandırıldıklarını, "istenmeyen bir örgütle" bağlantılı oldukları iddiasının mahkumiyetlerini sağlamak için yeterli olduğunu belirtmektedir. Ancak, Mahkeme'nin daha önce benzer bir bağlamda tespit ettiği üzere, başvuruların iç hukukta yasaklanmış örgütlere ait materyalleri çoğalttıklarının tespit edilmesi, bir müdahalenin gerekliliğini haklı çıkarmak için yeterli değildir (bkz. *Gözel ve Özer/Türkiye*, no. 43453/04 ve 31098/05, §§ 51-56, 6 Temmuz 2010). Yerel makamların, başvuruların katıldığı yayınların içeriğini ve bağlamını veya toplantıların niteliğini, Mahkeme'nin ifade ve toplanma özgürlüğüne ilişkin davalarda formüle ettiği kriterler ışığında analiz etmeleri beklenir. Kanun böyle bir değerlendirmeyi zorunlu kılmadığı için bunu yapmadıklarından, müdahale "demokratik bir toplumda gerekli" olarak kabul edilemez.

113. Dolayısıyla, "istenmeyen örgütlere" katıldıkları için mahkûm edilen başvurular bakımından Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri ihlâl edilmiştir.

IV. SÖZLEŞMENİN İHLAL EDİLDİĞİNE DAİR DİĞER İDDİALAR HAKKINDA

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

114. Mahkeme, Sözleşme'nin 10 ve 11. maddeleri uyarınca yaptığı değerlendirmelerde, itiraz edilen mevzuatın hem kelime anlamı hem de uygulama biçimi açısından öngörülemez olduğuna hükmettiğinden, bu yasal düzenlemenin uygulanmasından kaynaklanan kalan şikayetlerin kabul edilebilirlik veya esaslar hakkında ayrı bir karar vermesine gerek olmadığı görüşündedir.

V. SÖZLEŞME'NİN 41. VE 46. MADDELERİNİN UYGULANMASI

115. Sözleşme'nin 41. ve 46. maddeleri aşağıdaki gibidir:

Madde 41

" Mahkeme işbu Sözleşme veya Protokollerin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Taraf Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

Madde 46

" 1. Yüksek Taraf Devletler, taraf oldukları davalarda Mahkemenin kesin kararlarına uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin kesin kararı, kararın uygulanmasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir..."

116. Başvuranların tazminat ve masraf talepleri Ek'te ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Maddi zararlar bakımından yaptıkları talepler, ödedikleri para cezalarının kesin karar tarihindeki euro cinsinden karşılıklarını temsil etmektedir.

117. Destekleyici belgeleri ve benzer davalardaki içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, maddi zarar için Ek'te talep edilen miktarları, manevi zarar için her bir başvuran için 7,500 Euro (EUR) ya da gerçekte talep edilen miktardan daha azını, masraf ve harcamalar için her bir başvuran için 850 Euro (EUR) ya da gerçekte talep edilen miktardan daha azını, artı başvuranlardan

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
talep edilebilecek her türlü vergiyi hükmetmektedir (benzer bir yaklaşım için bkz. yukarıda anılan *Taganrog LRO ve Diğerleri*, § 300).

118. Başvuranlar ayrıca, Mahkeme'yi, Sözleşme'nin 46. maddesi uyarınca, davalı Hükümet'in "istenmeyen örgütler" hakkındaki tüm mevzuatı yürürlükten kaldırma yükümlülüğü altında olduğunu belirtmeye davet etmişlerdir, zira mevcut davadaki Sözleşme ihlalleri, özellikle ve yalnızca, Sözleşme ile bağdaşmayan kanun metninden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme'nin kararları esasen beyan niteliğindedir ve yasal değişiklikleri zorunlu kılma yetkisi yoktur.

119. Son olarak, davalı Hükümet'in başarılı başvuranlara adil tatmin ödemeyi sürekli olarak reddetmesi göz önüne alındığında, başvuranlar Mahkeme'den, Sözleşme'nin 46. maddesi uyarınca, Bakanlar Komitesi'nin başvuranların temsilcileriyle işbirliği içinde, Mahkeme kararlarının ödenmesini sağlamak için etkili yollar geliştirmesini belirtmesini talep etmiştir; bu, davalı Hükümet'in tutumunda bir değişiklik olana kadar geçerli olacaktır.

120. Mahkeme, bir Sözleşmeci Tarafın Avrupa Konseyi üyeliğinin sona ermesinin, onu Sözleşme organlarıyla iş birliği yapma yükümlülüğünden kurtarmayacağını yineler. Sözleşme'nin 46. maddesi, Bakanlar Komitesi'nin, Sözleşme'ye taraf olmaktan vazgeçen bir Devlet aleyhine açılan davalarda da Mahkeme kararlarının uygulanması için etkili bir mekanizma oluşturmasını gerektirmektedir. Bakanlar Komitesi, Mahkeme'nin Rusya Federasyonu aleyhindeki kararlarının uygulanmasını denetlemeye devam etmektedir ve Sözleşme'nin 46 § 1 maddesi uyarınca, Avrupa Konseyi üyeliğinin sona ermesine rağmen, *Rusya Federasyonu'nun* bu kararları uygulaması gerekmektedir (bkz. 38263/08, § 46, 28 Nisan 2023; ayrıca bkz. 22 Eylül 2022 tarihinde kabul edilen, Mahkeme'nin *Gürcistan/Rusya (I) kararının* uygulanmasına ilişkin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin CM/ResDH(2022)254 sayılı Ara Kararı).

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBIRLIĞIYLA,

1. Başvuruları birleştirmeye *karar verir*;
2. Hükümet'in yargılamalara katılmamasının davanın incelenmesi için bir engel teşkil etmediğine ve başvuruları ele alma yetkisine sahip olduğuna karar kılar;
3. 8940/20 numaralı başvuruyu kabul edilemez, 10068/19, 47641/19 ve 44688/21 numaralı başvuruların ilk yargılamalarına ilişkin şikayetleri kabul edilemez ve geri kalanını kabul edilebilir *ilan eder*;

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

4. Bay Murakhtayev'in, ilk olarak Bayan Murakhtayeva tarafından yapılan 15444/20 sayılı başvuru devam ettirebileceğine *karar verir*;
5. Özgür Rusya Vakfı, Ukrayna Dünya Kongresi, Siyasi Çalışmalar Okulları Derneği ve Společnost svobody informace, z.s. (başvuru no. 26953/21, 44688/21, 53201/22, 32572/23) ile ilgili olarak Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*;
6. "İstenmeyen örgütlere" katıldıkları gerekçesiyle mahkum edilen diğer başvurular bakımından Sözleşme'nin 10. ve 11. maddelerinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*;
7. Şikâyetlerin geri kalanının incelenmesine gerek olmadığına *karar vermiştir*;
8. *Karar vermiştir*
 - (a) Davalı Devlet'in, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde başvuranlara, karar tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki tutarları ödemesine:
 - (i) Ek'e göre maddi zararlar ilgili olarak talep edilen tutarlar, artı tahsil edilebilecek her türlü vergi;
 - (ii) 7.500 Avro (yedi bin beş yüz Avro) veya manevi zararlar ilgili olarak gerçekten talep edilen daha düşük bir miktar, artı uygulanabilecek her türlü vergi;
 - (iii) Masraf ve harcamalar için başvuru sahibi başına 850 Euro (sekiz yüz elli Euro) veya gerçekte talep edilen miktardan daha az bir meblağ, artı başvuru sahiplerinden talep edilebilecek her türlü vergi;
 - (b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin bitiminden uzlaşmaya kadar, yukarıda belirtilen tutarlar üzerinden, temerrüt süresi boyunca Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme oranına eşit bir oranda artı yüzde üç puan basit faiz ödenmesine;
9. Başvuranların adil tazmin talebinin geri kalanının *reddine karar vermiştir*.

İngilizce olarak hazırlanmış ve 18 Haziran 2024 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir, Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 § 2 ve 3 hükümlerine uygun olarak.

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Başkan

ANDREY RYLKOV VE DİĞERLERİ/ RUSYA DAVASI

